

MAGYAR MERKUR

1789-dik éftendőben.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel.

Szombaton Pünkösd-havának- 23 dik Napján.

A' Hadat és a' Hazát illető tudósítások.

A' Bánátból Máj. 14én 1789. „ Szeretetre méltó Monarchánk ő Felsege egészségének javulása itten Ármádiánknál, azonnal *circuláríter* hirrre tétetett; melly örvendetes ujság valamennyikünket nem kevés örömrre indított. — Bizonyos az hogy F. M. Hadik ő Excellentziája már Futakon vagyon; és bölts rendeléseivel bennünket kormányozni kezd. gén az említett Fő Vezér Urtól vett Sztáray Generális Ur (p. n. ki még él) kéz-bílietet, melly fzerént a' Pántsovai sántzok mentül elébb helyre állitassanak, és még egy uj erős sántz a' Temes folyó viznek mentében kézfittessék-el. Ebből azt vélhetjük, hogy Pántsova magát óltalmazásra akarja helyheztetni; az eledeles házak és a' széna és zabnak való nagy magazinum itten fog-állani. — Naponként látjuk Pántsova

R R

előtt

előtt a' Törököket számos és fegyvereseikkal igen meg-
 rakott hajóikat Kubiny és Vég-Szendró felé Belgrádbul
 hajózni; e' szerént vélekedünk, vagy Kubinyánál
 fognak próbálni ki tsapni, vagy pedig a' Török Or-
 fovai várbéli őrizetnek segítségére sietnek. — Az első
 táborban való ki szállás lészzen a' plánum szerént, it-
 ten *Alibonár* és *Novofello* között; ezen táborhoz vagnak
 rendelve 20 Batalljon gyalogság és 17 lovas Di-
 vizionk; innét lejendő első elő-mozdulás Fehjér Tem-
 plomhoz fog által-tétetödni. — Vurmzer Húszár Re-
 gimentünk másképpen rendeltetik-el; azért 3 vagy 4
 napok alatt útnak is indul: 2 Divizioi mennek Ka-
 ransebeshez, 1 Div. Jesenovához és 2 Div. Uj Palán-
 kahoz, mind öszve e' most folyó hónapnak 25én ren-
 delt helyeikben hogy táborba szálljanak — A' beteg-
 ségek még-fem igen szűnnek, többnyire a' forró és
 rothadó hideg, petéts és skorbut emésztk népünket.
 Tsudálkozásra méltó dolog, hogy olly tsekély vámmal
 által eshetünk, annál számosabban halnak a' lakosok,
 kivált az *emigránfok*, kik a' kies levegőrül és jó víz-
 rül ide jöven, ebben a' vastag országban életekkel
 fizetnek-meg. „

Aradról. Máj. 15én 1789. „ Arad Vármegyében és a'
 Bánátnak egy részében a' haramiák naponként szapo-
 rodnak. Majd minden harmad vagy negyed napban
 ujjabb ujjabb öszve - tsoportozott haramia tárfaság je-
 lentetik-bé a' Vármegyének, kik éjtszakánként a' ne-
 vezetesebb jó gazdákra, tsaplárosokra, molnárokra
 's t. a. f. reájok ütnek, és ha tsak gonofz szándékjo-
 kat véghez vihetik, őket fel-is prédálják. Leg-köze-
 lebb is illetén kilentz személyekből álló *banda* adta
 volt öszve magát Májusnak 12én, hogy Granauban
 Aradhoz mintegy két mértföldnyire a' tsaplároost még
 azon éjtszaka fel-prédálják; de valamelly akadály mi-
 att

att azon éjtszakáról szándékjok a' következendőre halasztatván, az alatt edgy közzülök ezen vérengző szándékot Aradra a' N. Vármegyének be-jelentette, és mind a' helyet, a' hol prédálni készültek volt, mind az e-végre meg-határozott időt előre fel fedezte. Mellyhez képest a' Vármegye Hajdui, magokra közönséges oláh ruhát vévén, hogy az ő ki-menetelek szembe tñő ne-légyen, azon faluba a' hova az őfve beszélt haramia banda be-akart ütni, egynehány valóságos katonákkal ki-küldettek; kik is magokat, még egynehány oda való falusi embert is magok mellé vévén, les-helyekre el-rejtették, míg a' haramiák el-érkeznének. El-is érkeztek estve mint egy kilentz és tíz óra között, és az ajtót magoknak, mintha pálinkát akartak volna inni, meg-nyitatták és gyertyát is gyújtattak. Mihelyt a' gyertya meg-gyúlt, egy ott lévő legényt, a' ki az említett falu birájának fíja volt mingyárt le-ütöttek. Ekkor a' lesben lévők elől állottak és a' haramiákat meg-lepték; de azok, minthogy puskákkal és pístolyokkal voltak, magokat keményen vívelték és a' hajduk közzül egynehányat meg-is sebesítettek. Azomban minthogy tsak ugyan nagy veszedelembe voltak, edgy közzülök a maga erejében bizván, a' többit arra tanátsolta, hogy a' mint tudnak magokat szabaditanák-meg, ő az alatt adna az Hajduknak dolgot és azután maga-is el-szaladna, a' minthogy a' több tárfai valamely félre való ablakon, talám azért-is, mivel hogy némelly hajdu fokatska *kurásira* valót talált inni, mind meg-szabadították magokat, és tsak ő fogattatott-el; és a' midőn Aradra be-vitetett, akkor látták, hogy egy oda való házas, tüzés, tselédes és meg-lehetős gazdagsággal bíró gazda ember. Mind tárfai mind egyéb vérengző fel-

tételeik eránt kérdőre vonatván, a' maga önként való gonosz szándékát nem tagadhatta, és ezen maga vallás tételéhez képest ezen folyó Pünköft havának 14-dikén a' parantsoltatott mód szerént rövid törvény által a' többeknek példájára fel-is akasztatott. „

Zemlinben e' m. folyó hónap 16án éjtszakának idején valamelly *péknek* malmánál tűz támadott, mellytől 17 házok, fok istállókkal és színekkel hamuvá égtenek; azok között voltak egynehány nagy és szép házok a' piatz felé. A' nép között nagy zürzavar támadott, midön a' patika meg-gyúladt volna; az erös és gyúladó szerekkel meg-telt piksifek nagy zörgéssel meg-repedezének, és a' nép, távolról hallván a' nagy pattogást, fel kiálta: A' Törökök jönnek vízen. Sokáig le-nem tsendefittethetett. — Már most kommissio rendeltetett a' dolognak meg-vizsgálására, mert ugy tetszik, mintha szánt szándékkal rakta volna valaki a' tüzet. Olyan gyúladó szerek találtattak, mellyek tsak a' napon gyúladnak meg; és az is ki tudódott, hogy a' tűz egy istállóban a' malomnál támadott.

Tót ország. Mind eddig semmi jeles dolog nem történt Berbirnél. A' Törökök sántzaikon és kő falai-
kon dolgoznak, a' mennyire lehet, és közönségesen az éjtszakát választják ezen munkára, hogy észre ne vetessenek; azért 8 napoktól fogva minden éjtszakán egynehány 18 fontosok el-süttetnek Ó Gradiskában és némelly bombák az ellenséges várba hanyattatnak. — Hogy a' kies tavaszi napokban a' jövő nemzetségről is el-ne felejtkezzenek, a' fő rendü Törökök Bányalukáról hozatták feleségeiket; hogy pedig ezek a' *gyau-
voknak* kezekbe ne essenek, Berbir megett mindenkor kéfzen állanak a' kotsik, mellyeken a' szép fehér személyek bátor helyre vitettethetnek. — Máj. 6án gabonával meg-terhelt hajó ment-el a' Száván
Ber

Berbir és Ó Gradiska között, melyet a' Törökök meg-látván 18 lövéseket tettek reája, de fenki nem értetett-meg rajta, és a' hajó akadály nélkül tovább folytatta útját.

A' Törökök nagyobbára a' Likkai határ-szélek felé vonják magokat, Bányalukából 600, és Berbirből 500 mentek arra felé; az ő szándékjuk el-árultatott és 400 embereiket el-vesztették. Ellenben Kofztai-nitzánál 20 Gréven Húzfárok számos Törököktől kö-zül fogattattak és mindnyájan meg-ölettetek. — A' Bani vég-vidéken is Glinától nem meszsze, által ü-öttek a' Törökök; de biztos kémek előre hírrül adták a' dolgot. A' vég-helységeken lakó embereknek azonnal meg-parantsoltattott, hogy minden vagyonyjuk-tal együtt hátra szaladjanak, melyet ezek meg-tsele-vedvén üres falujokat a' Törököktől el-hagyták pusztítani. Egynéhány lakosok, a' kik a' faluban maradtak, 's ezek között 3 által-bujdosott Bosznyákok, az ellenségnek kezébe estenek. Egy ellenséges csoport a' tárták felé fordult, és az abban lévő strázsa-mester-eknek 15 legénnyel együtt kegyelmet ígért; de a' strázsa mester emberül meg-felelt nékik: nem állok itt haszontalan, ugymond, és nintsen szükségem kegyelmezésteekre; jertek közelebb, ha meg-akartok es-mérni bennünket, egyszersmind meg-intette embereit, hogy hijába ne tüzeljenek, és mindegyik jól tzelba vegye az ellenségét. Annakutánna 2 Törökök gyújtó szerekkel közelgettek, de a' tsárták előtt agyon lö-vetettettek, és a' többiek el-lódultak pardonjokkal e-gyütt. — Ezek még bizonytalan dolgok.

Lembergöl Máj. 10dikén. Az a' különös vitéz-ség, mellyel egy köz-Húzfár Barkétül April. 19én Bakónál történt hartzban mindenek előtt jelesse tette magát, meg-érdemli, hogy ezeknek a' derék Vitézek-nek

nek

nek tiszteletekre ésméretesfé légyen. Ezen tudósítás olyan személytől származik, a' ki tulajdon szemeivel látta a' dolgot. Öt svadronok a' Császár és Barkó Húzfárok között az ellenséges tsoportnak, melly 5000 válogatott Spáhikból állott, eleibe mentek, hogy mind addig tartóztassák, míg gyalogság és német lovaság érkezend. Vitézül hartzoltak ők az ellenséggel és egyedül a' Faraonyi hídnál goat ejtettek-el belőle. Minekutánna a' gyalogság és német lovaság el-érkezett volna, a' Húzfárok lafsan-lafsan hátráltak, hogy a' gyalogsághoz kaptsolhassák magokat. De alig hagytt k-el a' hídat, midőn mindenfelől körül kerítették őket az ellenségek, és tsak az ezeknek a' hartzolóknak természeti vitézségek mentette - meg őket a' veszedelmétől, mellyben forgott életjek. Egyedül az ő bátor sziveknek kell tulajdonítani, hogy az ellenség félyel nem verte, és a' dühös fokaság el-nem nyomta őket. A' leg-vitézebbek között némellyeknek a' hartzban kellett el-veszniek, és ezek között találtatott a' vitéz köz Húzfár Barkótul. Minekutánna alatta el-lőték volna lovát és 20 Törökökön fellyül körül fogták volna, lábára ugrott és markába szoritott kardjával olly helyesen védelmezte magát, hogy ámbár az ellenségek lántsájokkal, késekkel és kardjokkal, szúrták vagdalták, mindazáltal semmire sem mehettek; de a' lövésnek nem álhatott-ellen, 6 Spáhik egyszerre lőttek reája, és a' Vitéz el-esék!

Az Orosz seregnek mostani fő Vezére Móldvában, Potemkin Fejedelem, tulajdon személyében akarja Bendernek ostromlását igazgatni. Az Orosz tábori sereget Bessarábiában Repnin Fejedelem vezérli. — Potemkin Fejedelemnek lehet leg-inkáb közfönni, hogy az Orosz seregek minden felől mozduló félben vagynak és az ellenséget szorongatják. Alig fogtak a'

ha-

adi munkához, és imé milyen szép győzödelmeket
 vertek az ellenségnek; mellyeknek a' léfzen a' foga-
 tók, hogy talám az öfznek vége felé a' hadat vi-
 dő hatalmaságoknak pereik el-fognak igazittatni és
 a' emberi nemzetnek nyakáról ezen súlyos tereh le-
 tetetődni.

A' Toskánai Nagy Hertzeg még mind untalan
 tsbe váratik, és a' katonaságnak meg-parantsoltatott,
 hogy ő királyi Felsőségének el-érkezéfékor ki-mozdúl-
 na eleibe.

Svéd Ország. April. 24én még nem végződött
 az ország' gyűlése, mivel a' Rendek meg nem e-
 zzhettek azon, hol és miként kellefsék pénzt fze-
 ni az adófságoknak le-fizetésére és a' hadnak to-
 bbi folytatására. A' Londoni és Berlini udvarok a'
 Hollandiai szabad tárfasággal együtt a' Máj. 15én
 gére hajlo fegyver-szünetnek hofzszabitásán dol-
 znak a' Dánufok és Svedek között.

A' Vitéz Vurmzer Regiment ujonnan 170 derék,
 kos, jól termett, fiatal Magyar legényekkel szapo-
 tott-meg, a' kiket a' Pofonyi *verbung* fogadott és
 ten által a' Regimenthez viszen. Ezen fogadás u-
 na a' *verbung* meg-szűnt.

Elegyes hírek.

Nevezetes rendelés. A' Fő Hertzeg és Toskánai
 Hertzeg kerengő irás (*circulare*) által minden
 pököknek az ő tartományaiban meg-parantsolta,
 az egyházi kerületjekben esztendőnként való víf-
 snál szorofson ahoz a' rendhez tartsák magokat,
 a' toskánai Püspököktől tartatott gyűlésben bé-
 tetett. Ezen parantsolat 16 ágazatokbul áll. A' 4-
 ágazat meg-hagyja a' Püspököknek, hogy a' Szer-
 neknek könyveiket meg-vifgálják, és egyedül jó
 kákat hagyjanak kezekben; a' 8dik: hogy az e-
 'béd.

bédülő házban a' Szerzetesek előtt másféle könyv (annál kevésbe a' *Bulla in Coena Domini*) ne olvastassék-el, hanem az anya nyelvre fordított Sz. Irás. A' 9 dik, 10dik és 11dik a' nem illendő áhitatofságokrul és a' jóvá nem hagyott maradványokrul (reliquiis) szól. A' 14dikben meg-parantsoltatik a' Szerzeteseknek, hogy az egyházi kerületbéli kalendáriommal éljenek. A' 15dik ágazat a' theologiának meg-tanulására Opstrétnek munkáit rendeli; és az erköltsöket néző tudományra Genetet és Tamburinit. — Végtere meghagyattatik a' Püspököknek, hogy mindent a' mit vizsgálásaikban tselekedtek vagy találtak, a' klastromoknak állapotjaikat, a' változtatásokat, vagy rend-szabásokat, minden esztendőben a' királyi Kantzelláriának eleibe terjesszék.

A' Római Pápa Máj. első napján Terratsinára útazott, hogy a' mint esztendőnként szokott, a' Pontini motsároknak ki-szárítatásokra tzelozó munkákat tekintetbe végye.

Bétsből Máj. 20án. Ő Felsége a' közelebb múlt vasárnapon az Isteni tiszteletnél az udvari templomban vólt jelen, és dél után sétálás kedvéért künnkotsizott. A' következett kedden a' Laxenburgi kismulató helyére ment, a' hol egy ideig fog-maradni. — Az Erdélyi igazgató Vezérnek, Hohenlohe Fejedelemeinek különös ajánlására, ő Felsége a' Székely Húszár Fel-Hadnagyot, Györffy, és a' vadászok Al-Hadnagyát Laibingert a' 2dik Oláh Regimentből, a' kik a' Törtsvári Paszszusi ütközetben, kiváltképpen jól vívelték magokat, amazt 2dik Kapitányságra, az utólsot pedig Fel-Hadnagyságra emelni méltóztatott.

Horváth országbul iratik, hogy Vukaszovits Fő-Hadnagy Urnak szabad serege, melly 4000 emberből áll, parantsolatot vett, Ápril. 3an Zengről meg-indulni és Károlyváron, Glinán, Petrinián keresztül Gradiskára a' Horváth országi sereghez menni.

(Toldalékkal együtt.)